

Tilburg University

Internationale conjunctuur met aarzelende groei-tendenties in het OESO-gebied

Meulendijks, P.J.F.G.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
1993

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Meulendijks, P. J. F. G. (1993). Internationale conjunctuur met aarzelende groei-tendenties in het OESO-gebied. *Maandschrift Economie*, 57(1), 88-96.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Internationale conjunctuur met aarzelende groei-tendenties in het OESO-gebied

DR. PIETER J.F.G. MEULENDIJKS

De in het vorige jaar rond deze tijd gewijde aandacht aan de verstrekte cijfers in de December-1991-OESO-uitgave 'Economic Outlook' sloten wij af met te stellen dat de verwachting voor 'The Path to Recovery' niet zonder meer van alle realiteitszin gespeend was¹. Maar helaas: Aan het feitelijk functioneren van het nog bestaande EMS alsmede aan de voortgang bij de onderhandelingen in het kader van de nagestreefde EMU en de Uruguayronde bleef het een en ander haperen. Ook de gevolgen van de nog steeds latent aanwezige Irak-kwestie, de Duitse unificatie en de wifelende gang van zaken in Centraal en Oost-Europa hebben alsnog roet in het eten gegooid, waardoor we thans nog steeds zijn opgescheept met aarzelende groeitendenties in het OESO-gebied.

Bij hun diagnose van de internationale economische ontwikkeling spreken de Oeso-rekenaars in de laatste editie van de 'OECD Economic Outlook' over 'a weak recovery'². Hoewel de OESO-groeivoet van het Bruto Binnenlands Product (BBP) vanaf het vorige jaar weer een stijgende tendens vertoont is deze opleving voorlopig niet voldoende om een alsmaar stijgende werkloosheid te voorkomen. De groei van het arbeidsaanbod wordt bij lange na niet bijgehouden door de effectieve vraag naar arbeid(werkgelegenheid). Dit aarzelende proces zal voorlopig nog wel doorgaan zolang de Verenigde Staten, eventueel samen met een aantal Aziatische landen, niet opnieuw een locomotiefunctie kunnen vervullen voor de rest van de wereld. Schuldaflissing door middel van extra besparingen bij zowel de particuliere huishoudens als het bedrijfsleven, vooral in de Angelsaksische landen, wordt als belangrijke boosdoener beschouwd. Te weinig consumptie en investeringen, ook ten gevolge van een verhoogd risicomijdend gedrag van de gelduitleeninstanties alsmede hoge (reële) intrestvoeten in Europa, zorgen voor vraag-en produktieuitval. Daar staat tegenover dat een aantal niet-OESO-landen, in het bijzonder Hongkong, Taiwan, Zuid-Korea en China, het juist weer goed doen met betrekking tot hun groeiprestaties. Ook de wereldwijde disinflatie stemt alsnog tot enige tevredenheid, hoewel dat juist bij hoge nominale intrestvoeten en lage verwachte inflatiegraden in verschillende Europese landen per definitie tot te hoge reële rentestanden leidt. De lagere BBP groeipercentages in

1 Meulendijks, P.J.F.G., 'Internationale conjunctuur met herstellende groei-tendenties in het OESO-gebied', Maandschrift Economie, Jaargang 56, 1992, no. 1, blz. 74-80.

2 OECD, Economic Outlook, nr. 52, december 1992.

de voorbije periode hebben er voor gezorgd dat de consumptieprijzen vorig jaar een dalend (doch globaal tegenvallend) groeicijfer lieten zien. Deze neergaande beweging wordt ook verwacht voor het lopende en het komende jaar. Al bij al leven we mondiaal bekeken blijkbaar onder het zogenoemde vraagregime met betrekking tot zowat alle markten die hierbij van belang zijn: de goederenmarkt, de arbeidsmarkt en de geld-en kapitaalmarkt. Voor de hierna te geven beschouwingen en verklaringen is deze laatste constatering van doorslaggevend belang. Niet de aanbodzijde maar de vraagzijde bepaalt de gang van zaken: prijzen worden dan méér beïnvloed door kostenfactoren dan door bezettingsgraden van de te onderscheiden marktcapaciteiten! En dat is zeer zeker niet alleen de kredietmarkt-capaciteit waaraan de OESO-rekenaars, maar ook commentatoren die ons zijn voorgegaan, zoveel aandacht schenken ³.

De hierboven geschetste tegenvallers in vergelijking met de vroegere meer optimistische verwachtingen zijn terug te vertalen tot:

- 1 Een overschatting van de invloed van de teruglopende economische ontwikkeling in de voorbije jaren op een toen verwachte sterk dalende gemiddelde rentevoet voor het totale OESO-gebied.
- 2 Een overschatting op zich van een vorig jaar nog verwachte hogere winstgevendheid van het bedrijfsleven, mede ten gevolge van een vooruitzicht op een uitdijende en steeds meer geïntegreerde Europese markt, en de invloed daarvan op een herstel van de investeringen.
- 3 Een overschatting van het simultaan herstel van de vraag in alle OESO-lidstaten en daarmee van een opleving van de wereldhandel.
- 4 Een overschatting van de verwachte gematigde groeipercentages voor consumptieprijzen (dus niet van de productieprijzen) en arbeidskosten ondanks het feit dat het vraagregime op zowel de goederen- als de arbeidsmarkten domineert.
- 5 Het niet rekening houden met de mogelijkheid van een 'fundamentele' valutacrisis binnen het EMS, die eigenlijk voorkomen had kunnen worden. Op dit laatste punt gaan wij nader in bij het 'Redactioneel commentaar' van het onderhavige nummer.

Recente en verwachte groei binnen het OESO-gebied

Zoals gezegd een verhoging van het groeicijfer van de reële productie in het afgelopen jaar ten opzichte van 1991 voor de totale OESO-regio, ondanks achteruitgang in Japan,

³ Nijkamp, Martin en Poppe, Pim, 'Tussen hoop en onzekerheid', ESB 6-1-1993, blz. 20-21. In dit commentaar wordt benadrukt dat in een neergaande fase van de zogenoemde 'kredietcyclus' de rentegevoeligheid van de vraag naar krediet ten behoeve van bestedingen afneemt. Ondanks lage rentevoeten worden zelfs kredieten door gezinnen en bedrijven afgelost om tot een gezondere eigen/vreemd-vermogensverhouding te geraken.

TABEL 1 Groei van het reële BBP in het OESO-gebied
(jaarlijkse procentuele veranderingen)

Landen/Regio's	1990	1991	1992	1993	1994	1987-BBP aandeel in OESO-BBP- totaal
Verenigde Staten	0,8	-1,2	1,8	2,4	3,1	36,0
Japan	5,2	4,4	1,8	2,3	3,1	19,1
Duitsland	4,8	3,7	1,4	1,2	2,9	8,8
Frankrijk	2,2	1,2	1,9	1,6	2,8	7,0
Ver.Koninkrijk	0,5	-2,2	-1,0	1,3	2,4	5,5
Italië	2,2	1,4	1,2	0,8	1,7	6,0
Canada	-0,5	-1,7	1,3	3,2	4,2	3,3
België	3,3	2,1	1,3	1,3	2,2	1,1
Nederland	3,9	2,1	1,4	1,2	2,4	1,7
EEG	2,9	1,5	1,1	1,2	2,5	34,2
Totaal OESO	2,4	0,8	1,5	1,9	2,9	100,0

Bron: OECD, Economic Outlook, 52, december 1992.

(West-)Duitsland, Italië, België en Nederland (Zie Tabel 1). Het zal dan ook niet verrassend zijn dat het EEG-gebied een achteruitgang in groeivoet moest accepteren. Ook heeft West-Duitsland voorlopig het voortouw uit handen gegeven om een normale groei in Europa mogelijk te maken. Het betere groeieresultaat voor de OESO-regio in het vorige jaar moet worden toegeschreven aan het herstel in de Verenigde Staten, Frankrijk, en Canada. Dit levert aldus het algemene beeld op van het hierboven reeds gereleveerde langzaam toenemend groeiritme in het thans lopende jaar en daarna. Ook blijken de Verenigde Staten eenzelfde locomotiefunctie te gaan vervullen zoals dat in de jaren tachtig het geval is geweest. L'histoire se repète.

Werkgelegenheidsontwikkelingen

Nadat in 1991 en 1992 voor de OESO-regio sprake was van een neergaande beweging bij de werkgelegenheidsgroei laten de werkgelegenheidsontwikkelingen (volgens Tabel 2) zien dat in het nu lopende jaar een geleidelijk herstel zal intreden en in sterkere mate wordt voortgezet in 1994. Opvallende uitzonderingen in het nu lopende jaar zijn Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Dat België en Nederland eenzelfde lot beschoren zijn zal niemand verwonderen. Voor nadere details verwijzen we naar de desbetreffende bijdragen van dit themanummer.

Werkloosheidsontwikkelingen

Voor de eerste keer sinds 1982 was er in 1990 weer sprake van een toename van de werkloosheid in de VS (Zie Tabel 3). Het werkloosheidscijfer liep op naar dat van 1988. Deze opwaartse tendens zette zich in 1991 en het vorige jaar door en handhaaft zich in het lopende jaar. Het komende jaar laat een aarzelende omslag ten goede zien. De werkloosheidsontwikkelingen in het totale OESO-gebied volgen qua richting en met ongeveer een jaar vertraging de ontwikkelingen in de beide Noord-Amerikaanse landen (VS en Canada). De dalende werkloosheidsontwikkeling voor Nederland in voorgaande jaren kent in het lopende jaar een omslagpunt en vertoont dus een stijgende lijn, maar dit hogere werkloosheidsniveau stabiliseert zich weer in het komende jaar. Eenzelfde beweging als die voor Nederland (qua richting althans) is in de door ons beschouwde periode voor de Belgische situatie weggelegd; alleen was er voor België in de voorgaande twee jaren al sprake van een toeneming van het werkloosheidspercentage, terwijl dit toen voor Nederland nog dalende was. Bovendien valt het werkloosheidspercentage in ieder apart te beschouwen jaar voor België steeds hoger uit dan dat voor Nederland. Ook als we kijken naar de in tabel 3. (tussen haakjes) verstrekte gestandaardiseerde werkloosheidspercentages doet België het qua werkloosheidsniveau steeds 'slechter' dan Nederland. Afgezien van 1990, doen beide landen het evenwel minder slecht dan het EEG-gemiddelde. Dit laatste is weer te begrijpen als men beseft dat de EEG-regio het er duidelijk slechter vanaf brengt dan de OESO-regio!

rijns- en arbeidskostenontwikkelingen

Nadat er vanaf het jaar 1987 een voorlopig einde was gekomen aan een dalende inflatie in het OESO-gebied, verraadden het vorige jaar de 12mnd- en de 6mnd-ontwikkelingen tot september 1991 reeds een tendens naar matiger prijsontwikkelingen. De nieuwe cijfers (nu tot november 1992) bevestigen thans dit vermoeden (zie Tabel 4). West-Duitsland en Nederland zijn wat hun consumentenprijs-ontwikkeling betreft opvallend niet-eenduidig. Of dit zo blijft valt in het licht van de recente ontwikkelingen aan het valuta-front, de nog te produceren cijfers met betrekking tot het totale Duitsland alsmede de BTW-verlaging in Nederland niet met zekerheid te zeggen. Betrekken we echter de noodzakelijk aan te passen tabellen 8 en 5 alsnog in onze beschouwing, dan valt voorlopig af te leiden dat niet de ontwikkeling van de sterkte of zwakte van de nationale valuta's van deze landen maar wél de aldaar optredende stijging van de nominale arbeidskosten per eenheid produkt als een belangrijke determinant van prijsstijgingen kan worden gezien. Het suggereert ook dat Duitsland vanaf het nu lopende jaar nog een aantal jaren zal worden geconfronteerd met het vraagrégime in plaats van het aanbodrégime op de goederen- en arbeidsmarkt, dus met een te lage bezettingsgraad van de daar aanwezige rendabele

TABEL 2 Groei van de werkgelegenheid in het OESO-gebied
(jaarlijkse procentuele veranderingen met betrekking tot de totale economie)

Landen/Regio's	1990	1991	1992	1993	1994	Werkg.h 1990 (eenheden van 1000 personen)
Verenigde Staten	0,5	-0,9	0,6	1,2	2,0	117917
Japan	2,0	1,9	1,1	0,9	1,0	62499
Duitsland	2,6	1,8	-2,1	-1,0	1,1	28489
Frankrijk	1,1	0,2	0,1	-0,1	0,5	22210
Ver.Koninkrijk	0,3	-3,1	-2,4	-1,1	0,4	26800
Italië	1,9	0,9	0,2	0,1	0,3	21220
Canada	0,7	-1,8	-0,7	1,4	2,3	12571
België	1,4	0,3	-0,4	-0,3	0,1	3814
Nederland	2,1	1,3	0,4	0,0	0,5	5005
EEG	1,6	0,0	-1,1	-0,6	0,6	132199
Totaal OESO	1,3	-0,1	-0,1	0,4	1,2	367847

Bron: OECD, Economic Outlook, 52, december 1992.

TABEL 3 Werkloosheidsgraden in het OESO-gebied
(nationale gegevens in procenten van de totale beroepsbevolking)

Landen/Regio's*	1990		1991		1992	1993	1994
Verenigde Staten	5,5	(5,4)	6,7	(6,6)	7,4	7,3	6,9
Japan	2,1	(2,1)	2,1	(2,1)	2,2	2,3	2,4
Duitsland**	4,9	(4,9)	6,7	(4,3)	7,6	8,3	8,1
Frankrijk	9,0	(9,0)	9,6	(9,5)	10,3	10,8	10,8
Ver.Koninkrijk	5,9	(6,8)	8,3	(8,7)	10,1	10,8	10,5
Italië	11,1	(10,3)	11,0	(9,9)	11,0	11,3	11,4
Canada	8,1	(8,1)	10,3	(10,2)	11,2	11,3	10,8
België	8,7	(8,7)	8,8	(8,8)	9,3	9,6	9,6
Nederland	6,4	(6,4)	5,9	(5,9)	5,6	5,9	5,9
EEG	8,4	(8,4)	9,2	(9,0)	10,1	10,8	10,7
Totaal OESO	6,2	(6,1)	7,2	(6,8)	7,9	8,2	8,1

* De cijfers tussen haakjes betreffen gestandaardiseerde werkloosheidspercentages.

** Alleen de cijfers na 1990 betreffen het nieuwe Duitsland

Bron: OECD, Economic Outlook, 52, december 1992.

TABEL 4 Consumentenprijzen in het OESO-gebied
(jaarlijkse en niet voor seizoensinvloed gecorrigeerde procentuele veranderingen)*

Landen/Regio's	Gemiddelde groeivoet				Actuele groeivoet		
	1970/ 1979	1979/ 1988	1989	1990	1991	12mnd tot nov 1992	6mnd tot nov 1992
Vereenigde Staten	7,2	5,6	4,8	5,4	4,2	3,0	1,6
Japan	9,1	2,5	2,3	3,1	3,3	0,7	-0,2
Duitsland**	5,1	2,9	2,8	2,7	3,5	3,7	1,5
Frankrijk	9,2	7,7	3,6	3,4	3,2	2,1	0,7
Ver. Koninkrijk	13,2	7,3	7,8	9,5	5,9	3,0	0,3
Italië	13,3	11,6	6,6	6,1	6,4	4,9	2,0
Canada	7,8	6,6	5,0	4,8	5,6	1,7	1,0
België	7,4	5,0	3,1	3,4	3,2	2,2	1,3
Nederland	7,4	3,0	1,1	2,5	3,9	2,9	1,9
EEG	10,4	7,7	5,3	5,6	5,1	3,7	1,4
Totaal OESO	8,9	6,5	5,4	5,8	5,2	4,1	1,9

Bron: OECD, Press Release, 11th January 1993

Het betreft hier uitsluitend cijfers voor West-Duitsland

aanbodcapaciteit. Dit laatste kan gebeuren als een hoge rente-politiek gehandhaafd blijft vanwege de hoge begrotingstekorten en nominale arbeidskosten, waardoor bij de Bundesbank het besef van een mogelijk proces van kosten- inplaats van bestedingsinflatie blijft leven. De Nederlandse consumptieprijstijging zal wellicht door een dergelijke gang van zaken beïnvloed worden, maar voorlopig minder dan voorheen vanwege de in het vorige jaar al gerealiseerde BTW-verlaging en de huidige loonmatigingstendensen bij het Nederlandse bedrijfsleven. Zeker is dat de opwaartse druk in 1991 verklaard kan worden door de hogere tarieven voor de gezondheidszorg en de hogere benzine-accijnzen in Nederland. De enigszins neerwaartse druk in het vorige jaar is grotendeels het gevolg van genoemde BTW-verlaging.

Externe Ontwikkelingen

1990 was het topjaar in de negatieve ontwikkeling van het lopende rekening-saldo voor de 'totaal-'OESO met een negatief bedrag van ruim \$ 112 miljard. 1991 was een voorlopig topjaar in positieve zin met een negatief bedrag van slechts een kleine \$ 20 miljard. Voor de jaren erna, afgezien van het vorige jaar, registreren we op dit moment evenwel nog betere resultaten (zie Tabel 7). De aanzienlijke verbetering in 1991 naar -\$ 19,9 mil-

TABEL 5 Arbeidskostenontwikkeling in het OESO-gebied (jaarlijkse procentuele veranderingen van de nominale arbeidskosten per eenheid produkt)

Landen/Regio's	Gemidd. over 79-89	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Verenigde Staten	4,7	3,1	5,2	4,1	1,4	1,7	1,8
Japan	1,0	1,2	1,8	1,9	2,4	1,7	1,3
Duitsland*	2,4	0,1	1,7	3,6	5,4	4,2	2,9
Frankrijk	5,8	1,4	3,9	3,4	1,9	1,7	0,9
Ver.Koninkrijk	7,0	9,4	9,9	7,7	4,3	2,4	2,6
Italië	10,4	6,0	7,0	8,2	5,6	4,5	4,8
Canada	5,5	5,1	5,8	5,2	1,6	1,2	1,0
Gewogen gemidd.v. deze 7 landen	4,3	2,9	4,4	4,0	2,6	2,2	1,9
België	3,3	2,4	3,6	5,6	2,8	2,8	2,3
Nederland	1,4	-2,0	2,7	3,5	4,1	3,1	2,2

* De cijfers t/m 1991 betreffen uitsluitend West-Duitsland;
vanaf 1992 betreffen ze het totale Duitsland en de totale Duitse economie.

Bron: OECD, Economic Outlook, 52, december 1992.

TABEL 6 Groei van de wereldhandel en wereldhandelsprijzen (jaarlijkse procentuele veranderingen van volumina en (tussen haakjes) van de prijzen)

Componenten	1991		1992		1993		1994	
OESO-export	2,8	(-0,3)	3,7	(0,6)	4,1	(2,9)	5,8	(2,6)
OESO-import	2,6	(-1,0)	4,3	(-0,8)	3,9	(2,7)	5,6	(3,0)
waarvan energie	-0,4	(-5,4)	4,3	(-10,3)	3,9T	(3,7)	4,4	(2,2)
Niet-OESO-export	2,6		6,5		6,6		6,3	
Niet-OESO-import	9,1		6,8		7,8		7,7	
Ruilvoet OESO-regio t.o.v. de rest van de wereld	2,5		4,9		0,2		0,0	

Bron: OECD, Economic Outlook, 52, december 1992.

TABEL 7 Lopende rekening-saldi van OESO-landen en -regio's
(in eenheden van een miljard dollars)

Landen/Regio's	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Verenigde Staten	-101,1	-90,4	-3,7	-56,1	-65,4	-74,4
Japan	57,2	35,8	72,9	118,9	132,5	137,7
Duitsland	57,4	47,1	-19,8	-25,8	-24,9	-24,9
Frankrijk	-5,5	-14,9	-6,6	1,0	3,5	5,0
Ver.Koninkrijk	-35,5	-30,2	-11,1	-22,3	-24,2	-30,1
Italië	-10,8	-14,7	-21,1	-22,9	-24,6	-22,3
Canada	-19,3	-22,0	-25,5	-24,6	-24,3	-24,1
België/Luxemburg	3,6	3,7	4,4	4,0	4,7	5,4
Nederland	8,0	10,4	9,6	9,9	12,2	12,9
Totaal OESO	-79,7	-112,6	-19,9	-31,5	-16,9	-15,3

Bron: OECD, Economic Outlook, 52, december 1992.

TABEL 8 Effectieve wisselkoersen van OESO-landen (1987=100)

	1990	1991	1992	1993	1994
Verenigde Staten	96	95	93	94	94
Japan	98	106	112	117	117
Duitsland	106	105	109	112	113
Frankrijk	103	102	105	108	108
Ver.Koninkrijk	102	103	100	89	89
Italië	102	101	98	92	92
Canada	114	116	109	106	106
België/Luxemburg	107	107	110	113	113
Nederland	107	106	109	112	112

Bron: OECD, Economic Outlook, 52, december 1992.

jard was geheel toe te schrijven aan de fenomenale verbetering van het lopende rekening-saldo van de VS vanwege Irak-oorlog transfers en de terugval van de Amerikaanse importvraag ten gevolge van de golfcrisis. Balans-technisch gezien verloor Duitsland met een mutatie van ongeveer -\$ 67 miljard evenveel als Japan, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten (maar slechts voor een deel van \$ 15 miljard) er gezamenlijk op vooruit gingen. Dit dramatische proces blijkt vanaf het nu lopende jaar zich uit te kristalliseren tot een stabiel Duits lopende-rekening-tekort van rond de \$ 25 miljard. Uit tabel 6.

en 7. is verder af te leiden dat de OESO-tekort-saldi ten opzichte van vroeger relatief laag blijven door enorme overschotten van Japan, maar of ze ook te maken hebben met ruilvoet (= reële wisselkoers-)ontwikkelingen van de OESO-regio ten opzichte van de rest van de wereld blijft een open vraag. Enerzijds gaat een sterke ruilvoetverbetering (= concurrentiepositie-verslechtering) in bijvoorbeeld 1992 gepaard met een aanzienlijk hoger lopende-rekening-tekort dan in het nu lopende en het nog komende jaar, waarin overigens de verwachte ruilvoetmutaties ongeveer nul zijn. Anderzijds blijkt de desbetreffende ruilvoetverbetering in 1992 grotendeels het gevolg te zijn van een sterke daling van de energie-importprijzen. Voor de komende periode blijven de lopende rekening-saldi van de OESO-regio hoe dan ook in aanzienlijke mate beneden de tekortniveau's die we nog zagen vóór het uitzonderingsjaar 1991. Dat moet te maken hebben met een ingetogen prijsgedrag van de OPEC-landen maar ook met de niet-OESO-importgegevens die de eveneens hoge cijfers van de niet-OESO-export blijven domineren. Last, but not least is natuurlijk de aarzelende groei-tendentie in de OESO-regio zelf een voor de hand liggende verklaring. Binnen het OESO-gebied ontwikkelen de lopende rekening-saldi van de Verenigde Staten over de periode 1992/1994 zich overeenkomstig het beeld dat vorig jaar nog werd voorzien en aanzienlijk lager uitvalt dan vóór 1991. Aantrekkende exporten en nog steeds aarzelende binnenlandse bestedingen mede onder een naijlende invloed van een depreciërende dollar (= J-curve effect) in voorgaande jaren kunnen dit verklaren. De stijgende lopende rekening-saldi van Japan, wederom op significant hogere niveau's dan voorheen was voorspeld, zijn vooral te begrijpen vanwege een zich al jaren manifesterende, zelfs toenemende, concurrentie-kracht uit hoofde van een voortdurende relatieve loonmatiging ten opzichte van de andere OESO-lidstaten en daarnaast natuurlijk de nog steeds tegenvallende binnenlandse Japanse bestedingen aan buitenlandse goederen (Zie tabel 5). De negatieve lopende rekening-saldi van West-Duitsland kunnen voor 1991 gemakkelijk ten gevolge van overbesteding in verband met de Duitse unificatie worden verklaard (De koopkracht van de Oost-Duitse mark wordt gelijkgesteld aan die van de West-Duitse mark, in combinatie met Oost-Duitse ontsparringen). Duidelijk is ook dat toen de grenzen van de 'Duitse rendabele' produktiecapaciteit waren bereikt er een bestedingsinflatie in het leven werd geroepen. Bovendien is de reswitching die bij de West-Duitse exportindustrie heeft plaatsgevonden, waarbij het oog extra gericht is op de 'export' naar de nu niet meer als buitenland te beschouwen Oost-Duitse regio, een belangrijke verklaringsgrond. Dit laatse ten koste van de afzet naar de traditionele afzetgebieden, maar wél gunstig natuurlijk voor de landen die traditioneel de importen van het vroegere West-Duitsland verzorgen, met name Nederland en België. Uit tabel 7. kunnen we aflezen dat, vanaf 1990, deze beide landen globaal gezien een opwaartse tendens bij hun positief uitvallende lopende rekening-saldi ervaren. Ten opzichte van de ramingen in het vorige jaar is de mate van positiviteit nu echter aanzienlijk naar beneden bijgesteld vanwege de niet te ontkennen recessie in Duitsland (vroeger door gebrek aan aanbodcapaciteit, nu door gebrek aan vraagcapaciteit) en daarbuiten. De feiten wijzen uit dat er inderdaad sprake is van aarzelende groei-tendities in het OESO-gebied. De toekomst voor een werkelijke 'Path to recovery' aarover de OESO-rekenaars het vorige jaar nog spraken hangt uiteindelijk toch weer af van 'Big Brother' VS i.c. de manier waarop Clinton en de zijnen Bush's erfenis van een Amerikaanse 'opswing' kunnen voortzetten.